

10.2. PANSAMENTELE

Prin pansament, în sensul strict al definiției, s-ar înțelege numai acoperirea unei plăgi accidentale sau postoperatorii cu un material protector, de obicei tifon și vată, fixat cu fașa sau cu un material adeziv.

Totuși pansamentul îl înțelegem practic într-un sens mult mai larg și anume - *întreg actul medical prin care: dezinfectăm pielea în jurul unei plăgi, curățăm și dezinfectăm plaga, aplicăm pe ea, dacă este cazul, substanțe medicamentoase, o acoperim cu un material protector în scopul de a o proteja de mediul înconjurător și fixăm acest material protector cu ajutorul unei feși sau cu un material adeziv.*

Se fac pansamente în plăgi accidentale și în plăgi neaccidentale (operatorii), după supurații etc.

10.2.1. Clasificarea pansamentelor

Pansamentele pot fi:

10.2.1.1. Protectoare

Cele care se aplică numai pentru a feri plaga de contactul cu exteriorul (plăgi operatorii, locul de înțepare după efectuarea unei injecții sau puncții etc.).

10.2.1.2. Absorbante

Cele în care materialul ce se aplică pe plagă are scopul de a absorbi secrețiile. Astfel de pansamente se fac pentru tratarea plăgilor infectate, secretante. Sunt practic pansamentele cele mai curente.

10.2.1.3. Compresive

Cele care se aplică în scopul de a opri o sângerare sau o limforagie, ori când pansamentul are scopul de a ține strânsă o articulație, într-o entorsă, spre exemplu.

10.2.1.4. Ocluzive

Cele care se fac în scopul de a se izola complet o plagă de exterior. Uneori în acest scop se folosește și pansamentul gipsat. Frecvent folosit altă dată, în mare măsură și pentru rolul său absorbant, se utilizează azi din ce în ce mai rar de către chirurghi, controlul frecvent al plăgii fiind necesar bunei evoluții a acesteia.

10.2.1.5. Umede

Cele care se folosesc cu scop antiflogistic (antiinflamator). Acest tip de pansament este contraindicat în plăgile care secretă abundent, deoarece favorizează secreția și provoacă dermite, piodermite, foliculite.

Pansamentele umede mai poartă și denumirea de *prîșnițe*. Se folosesc mai ales când nu există o rană, ci numai un edem inflamator, o tromboflebită etc. Pentru prîșniță se folosește, de obicei, apa simplă, rece. Drept pansament se folosește un câmp mic sau mijlociu îmbibat cu apă, peste care se pune o foaie de pânză cauciucată sau din material plastic. Prîșnițul cu apă se poate ține mai multe zile, reînmuindu-se din când în când. Sub prîșniț, pielea face cuté caracteristice. Pentru reducerea edemului din jurul

plăgilor (postoperatorii suturate) se folosește, de asemenea, prișnițul alcoolizat (comprese îmbibate cu alcool medicinal). Se mai pot folosi pentru prișniț: Rivanolul, Cloramina, soluția Burow (soluție de aluminiu acetat), acesta din urmă fiind nu numai antiseptic ci și astringent local. Prișnițul alcoolizat nu trebuie ținut decât câteva ore, deoarece alcoolul este iritant pentru piele. De altfel, și aplicarea celorlalte prișnițe trebuie alternată cu perioade de pansamente uscate.

În chirurgie, pansamentele se efectuează pentru două tipuri de plăgi: aseptice și septice.

Pansamentele care se fac pentru plăgi aseptice (pansamente protectoare) au scopul de a acoperi plăgile neinfectate, postoperatorii sau accidentale și sunt de obicei pansamente foarte simple. Ele constau numai din acoperirea acestor plăgi cu comprese pentru a izola plaga recentă de contactul cu exteriorul și deci pentru a o feri de infecție și pentru a absorbi sângele sau limfa care s-ar evacua eventual prin spațiile dintre firele de sutură.

Pansamentele pentru plăgile septice (infectate) necesită o tehnică de lucru mai complexă, adeseori diferențiată de la o plagă la alta, manopere suplimentare, precum și materiale (inclusiv soluții antiseptice) mai multe și mai complexe.

10.2.2. Principiile care stau la baza efectuării unui bun pansament sunt următoarele:

- a) să acopere complet plaga și astfel să o izoleze bine de mediul exterior;
- b) să fie făcut cu materiale sterile. Bandajul exterior - tifonul care se lipește deasupra cu fașa - poate fi din material nesteril, în cazul când pansamentul de dedesubt este suficient de gros;
- c) pentru plăgile secretante, materialul cu care se face pansamentul (compresele, vata) trebuie să aibă o foarte bună putere absorbantă, pentru a absorbi în mod eficace secrețiile plăgii;
- d) să se utilizeze soluția antiseptică cea mai adecvată;
- e) bandajul care fixează pansamentul propriu-zis să fie suficient de elastic și totodată suficient de bine strâns, astfel încât pansamentul să nu se miște din loc, dar nici să nu producă constricție;
- f) executarea pansamentului nu trebuie să provoace dureri bolnavului.

10.2.3. Materialele necesare pansamentelor

a) *Instrumente obișnuite* (pense, foarfece chirurgicale, stilete, sonde canelate, foarfecă butonată etc.), *tuburi de dren, comprese, vată, feși, soluții antiseptice, pulberi absorbante și cu antibiotice, unguente variate, substanțe sau materiale adezive, soluții folosite pentru desfacerea pansamentelor.* Compresele și vata trebuie să fie făcute din materiale de bună calitate, pentru a absorbi secrețiile (hidrofile).

b) *Unguentele* (pomezile) se utilizează mai ales pentru protejarea pielii în cazurile în care există pericolul de a se produce iritarea acesteia prin secreții abundente cu putere macerantă care se elimină din plagă. Amestecate cu substanțe antiseptice sau bacteriostatice, se folosesc, de asemenea, în plăgile mari care necesită pansamente frecvente și în care îndepărtarea pansamentelor este, de obicei, dureroasă.

Ment
- vase
sau ameste
glicerina, Je
(preparat o:
Neopreolul
pește).

c) Ma
de benzi de
pentru fixare
Este foarte
Are dezavan
farmaceutică
foarte util p
injecții etc.,

Gali
celelalte mij
Există
efectuarea s
adeseori iar
regiuni sunt
cazuri, este
chiar cu fire

d) Sol
e) pe
neofalina (b
f) per
aderente, se
bromocet, se

10.2

Pentru
- Se c
această faș
a fi desfășu
lipită cu Ga
se îndepărte
Dacă
leucoplast d
al leucopla:
leucoplastul
pentru că pi
- Se
compreselor
puternică c

Menționăm câteva din cele mai folosite unguente:

- vaselina simplă, alifia boricată 10%, unguentul zincat 10%, unguentul sulfamidat sau amestecat cu alte antibiotice; unguentul cu Hiperici herba, uleiul de vaselină, glicerina, Jecolanul (unguent în a cărui compoziție intră untura de pește), Jeczincul (preparat oarecum similar cu cel anterior, având în compoziție și oxid de zinc), Neopreolul (unguent în a cărui compoziție intră prednisolon, neomicină, untura de pește).

c) *Materialele și soluțiile de lipit.* Leucoplastul se găsește în comerț sub formă de benzi de diverse lățimi și lungimi. Are o putere adezivă relativ bună. Se folosește pentru fixarea compreselor unui pansament (manevră rapidă și de multe ori eficientă). Este foarte util pentru menținerea unor pansamente mici, mai ales la față și la ceafă. Are dezavantajul că irită, la unele persoane, pielea pe care a fost lipit. Industria noastră farmaceutică livrează preparatul Romplast (mici comprese sterile fixate pe leucoplast), foarte util pentru pansarea micilor răni, a micilor orificii rămase după executarea unei injecții etc., mai ales la domiciliu, în dispensare, în afara unităților sanitare.

Galifixul (Mastisolul) se utilizează larg, putând înlocui aproape complet toate celelalte mijloace de fixare a pansamentelor.

Există unele regiuni ale corpului pe care pansamentul necesar de aplicat după efectuarea suturii este greu de fixat. Fixarea cu Galifix sau leucoplast este inefficientă adeseori iar cea prin înfășurare este foarte greoaie și greu de menținut. Cele mai specifice regiuni sunt capul și fața, dar și alte părți ale corpului se comportă la fel. În toate aceste cazuri, este bine să acoperim plaga recent suturată cu un sul de tifon pe care-l prindem chiar cu firele de sutură realizând un așa-numit Bourdonet.

d) *Soluțiile folosite pentru desfacerea pansamentelor*

e) pentru desprinderea de pe piele a compresei lipite cu Galifix se folosesc neofalina (benzina) sau eterul;

f) pentru desprinderea din plagă a compreselor, atunci când acestea sunt foarte aderente, se folosesc apă oxigenată, soluții slabe de hipermanganat de potasiu sau de bromocet, serul fiziologic cald.

10.2.4. Tehnica de executare a pansamentelor

Pentru executarea pansamentului se va proceda astfel:

- *Se desface fașa aplicată peste pansament*, cu multă blândețe. Este preferabil ca această fașă să fie tăiată cu o foarfecă butonată pe partea opusă plăgii, în loc de a fi desfășurată. Dacă pentru fixarea pansamentului nu s-a folosit fașă ci o compresă lipită cu Galifix, acesta se va dizolva cu un tampon înmuiat în neofalină sau eter și apoi se îndepărtează compresa.

Dacă pansamentul a fost lipit cu leucoplast, se desface cu blândețe banda de leucoplast de pe piele. *Nu folosim neofalină, pentru că aceasta face ca stratul aderent al leucoplastului să rămână pe piele și curățirea este foarte anevoioasă.* Desfacerea leucoplastului de pe părțile păroase trebuie făcută cu blândețe și cu tehnica adecvată, pentru că provoacă dureri.

- *Se ridică apoi vata și compresele care acoperă plaga.* Pentru desprinderea compreselor de pe plagă, atunci când acestea sunt aderente, se folosește fie o îmbibare puternică cu ser fiziologic sau apă oxigenată, care se toarnă pe plagă (după câteva

minute de așteptare serul sau apa oxigenată desfac compresele de pe plagă), fie o baie caldă, îndelungată, într-un vas steril, în care s-a pus o soluție foarte diluată de permanganat de potasiu sau un detergent slab. În această baie se introduce segmentul de corp pe care există plaga (mâna, antebrațul, piciorul etc.). Pansamentele mari de pe torace și abdomen, specifice arsurilor, se pot desface într-o cadă cu apă caldă.

- *Dezinfectarea plăgii și a zonelor din jurul plăgii.* Această manevră se va face conform unei tehnici stricte. Astfel, imediat după ce a fost ridicat pansamentul se face o curățire sumară a plăgii dacă ea este prea murdară, după care sunt șterse bine tegumentele cu un tampon îmbibat în neofalină sau eter pornind *circular și centrifug - din apropierea plăgii către exterior*. Nu se va proceda invers, deoarece există riscul de a se infecta plaga cu germeni de pe piele, care sunt aduși în plagă. Apoi, se aseptizează tegumentele din jurul plăgii cu tinctură de iod diluată sau cu alcool, executându-se badijonarea, de asemenea, dinspre plagă spre exterior.

10.2.4.1. Tratarea plăgii

Se revine apoi la plagă care este tratată în funcție de caracterul ei, folosindu-se soluțiile antiseptice sau alte preparate din cele specificate mai sus, în funcție de necesități și indicații.

a) - Plaga care se pansează trebuie să fie lăsată la sfârșitul pansamentului pe cât posibil de curată, fără secreții și fără sfaceluri. Pentru aceasta, se face curățirea cuampoane uscate sau îmbibate în soluții antiseptice. La nevoie se va folosi spălarea plăgii cu un curent de soluție caldă de permanganat de potasiu și se vor extirpa sfacelurile cu foarfecele.

b) - În caz că plaga este drenată, se controlează dacă tuburile de dren funcționează în perfecte condiții (dacă sunt plasate în locul indicat, dacă pe ele se scurg secreții, dacă nu sunt astupate și au un calibru suficient). După ce am efectuat manevre se procedează în continuare astfel:

c) - Se acoperă plaga cu comprese. Compresele cu care acoperim plaga trebuie să depășească plaga în toate direcțiile cu cel puțin câte 5-6 cm. În orele sau zilele care urmează după pansament, trebuie să existe grija ca acestea să nu se miște de pe plagă.

d) - Pansamentul se face cu material suficient (comprese și vată), pentru a reține toate secrețiile și a nu risca să se îmbibe rufăria bolnavului sau cea de pe pat cu germeni patogeni. Vom avea însă grijă să nu facem un pansament excesiv de bogat, pentru că acesta dă o senzație de încorfort bolnavului și reprezintă un consum inutil de materiale.

e) - Pansamentul, odată aplicat pe plagă, se fixează cu Galifix, leucoplast sau fașă.

Galifixul (mastisolul) se aplică pe piele, de jur împrejurul materialelor (comprese, vată) cu care s-a făcut pansamentul, foarte aproape de acestea, într-o peliculă fină și pe o lățime de circa 3 cm. Pielea trebuie să fie lipsită de păr, altfel compresa nu aderă. Aplicarea se face cu ajutorul unui tampon de vată care se înmoaie în Galifix. Nu se va utiliza același tampon la mai mulți bolnavi, pentru a se evita transmiterea de germeni infecțioși. După aplicarea Galifixului se așteaptă 20-30 secunde, pentru a se evapora cea mai mare parte din solventul (benzenul) în care este dizolvată substanța adezivă (colofoniul), după care se aplică o compresă de tifon suficient de largă care trebuie să acopere tot pansamentul aplicat pe plagă și toată zona pe care s-a dat pelicula de Galifix. Excesul de tifon se taie cu un foarfece special, cu vârf bont, care evită rănirea pielii bolnavului.

Unii bolnavi
de intoleranță

Fașa și
(Bandajele, în
aceasta să fie

Ori de
depășească to
sub sau în jur
cearsaf împă
impermeabil:
în orice serv
microbi.

În cazul
bolnavului la
asistenta med

Bolnav
bolnavi - ope
unu bolnav de

10.3.

Bandaj:
se fixează pe
pansat un bol

Situare:
obligă la apli
înfașării care
legătură + erg

Asisten
Numai proces
va fi expusă l

Bandaj:
de lucru fiind
poate arăta c
exercițiu pen
mișcări, preci

10.3.1

■ Fieci
fel de bandaj.

■ Banc
să nu se miște
sanguină în s
prea strâns ap

Unii bolnavi au o sensibilitate specială la Galifix. De câte ori se observă reacții de intoleranță, se va renunța la acesta.

Fașa se aplică folosind tehnica pe care o vom descrie în capitolul următor (Bandajele, înfășurarea). Benzile de leucoplast se lipesc ușor de piele, cu condiția ca aceasta să fie lipsită de păr.

Ori de câte ori există cea mai mică perspectivă ca secrețiile din plagă să depășească toate straturile pansamentului și întotdeauna când plaga este drenată, peste, sub sau în jurul pansamentului se pune o aleză care se realizează dintr-un câmp sau un cearșaf împăturit. La nevoie se va așeza între cearșaf și saltea și un material impermeabil: foile de nylon sau cauciuc. Această precauție este absolut necesar a se lua în orice serviciu chirurgical pentru a evita contaminarea păturilor sau saltelelor cu microbi.

În cazul când executarea pansamentului face dificilă întoarcerea pe jos a bolnavului la pat (bolnavul a fost sub narcoză sau este într-o stare fizică precară), asistenta medicală se va îngriji ca el să fie transportat cu brancardul (porttarga).

Bolnavii care au secreții purulente trebuie să fie spitalizați separat de ceilalți bolnavi - operați sau neoperați încă. Dacă în cursul spitalizării se constată că plaga unui bolnav devine purulentă, el va fi mutat într-un salon cu plăgi septice.

10.3. BANDAJELE

Bandajarea sau înfășurarea constituie o metodă chirurgicală prin intermediul căreia se fixează pansamentul. Este deci o parte din operația mai complexă prin care este pansat un bolnav.

Situarea plăgilor în diferite părți ale corpului, ca și mărimea și caracterul lor obligă la aplicarea de tipuri diferite de înfășurări. De aici a pornit dezvoltarea tehnicii înfășurării care a ajuns o adevărată știință - știința desmurgiei (grecește: desmos = legătură + ergon = lucrare).

Asistenta medicală trebuie să știe să aplice fiecărei răni bandajul potrivit. Numai procedând astfel, bandajul va menține bine pansamentul de plagă și aceasta nu va fi expusă la infectare cu germeni din afară.

Bandajarea este una din manoperele cel mai des întrebuințate în chirurgie. Tehnica de lucru fiind pentru unele bandaje extrem de simplă, iar pentru altele foarte complicată, poate arăta calitățile și dexteritatea celui care o practică. Bandajarea este un bun exercițiu pentru orice asistentă medicală începătoare, pentru a căpăta ușurință în mișcări, precizie, blândețe și pentru a se adapta efectuării unui tratament corect.

10.3.1. Reguli privind aplicarea bandajelor

■ Fiecare tip de rană, în funcție de situarea și caracterul ei, necesită un anumit fel de bandaj.

■ Bandajul trebuie să fie suficient de strâns pentru ca pansamentul de dedesubt să nu se miște și totodată să fie suficient de elastic, pentru a permite o bună circulație sanguină în segmentul de corp respectiv. Sunt cunoscute cazuri în care un pansament prea strâns aplicat a determinat întreruperea circulației într-un membru și în consecință